

זה היה העולם הזה שהיה

לפני 25 שנה

שלום רוזנפלד ורן בן-אמוץ • עורך "העולם הזה" אורי אבנרי, דיווח על מסעו בחוצלארץ. תחת הכותרת "ישראלים לבנים ועוד" הוא סיפר על פגישותיו בניו-יורק עם המרגלות המשוחררות מארץ האגן, הצויר (אז) יורם קניוק והזמרת שושנה רמארי • בשער הגיליון: ציון סלומון, שהואשם ברצח רעייתו אביגיל.

תבוסה ראשונה למפא"י וקואליציית ניר" ★ זיוף נוסח קול ישראל

האם נרצחה אביגיל על-ידי בעלה?

חידת רצח גבעת-ברנר

האם חזנה
זאת תקיחה
בעל חזונה?
*
מה זרעו
את העשירה
לעצור את
הקרבנות?

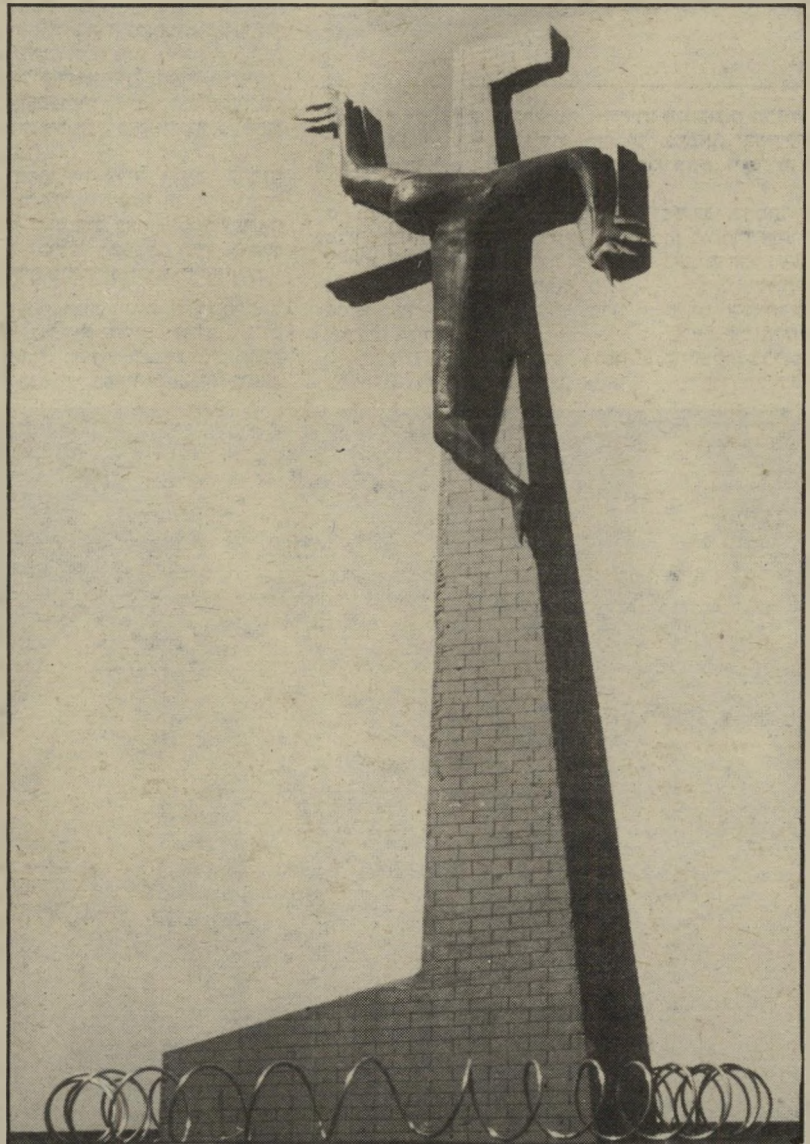
"העולם הזה" 1117
תאריך: 25.2.1959

מקול ישראל. כאשר הוא מסלף ידיעה, בודון או כטיפשות, אין אפשרות לסתור את דבריו. מאות אלפים מקבלים את ידיעותיה של התחנה המונופוליסטית כתורה מסיני.

ביום השישי שעבר מסר קול ישראל ארוכות את דבריו של דויד בן-גוריון, שבהם קבע בין השאר, שאין כל סיכוי לשלום עם הערבים. באשמתם שלהם.

מייד לאחר מכן סיפר קול ישראל, כאילו כאישור, כי העיתון המצרי החשוב אל-אהרם.

להשתיק את פרשת כהן ללא הסכמת מפ"ם. אחרי ההלם הראשון, התייצבה מפ"ם מאחרי כהן. מאיר יערי הכריז פומבית כי הפרשה כולה היא "עלילה", רמו על כוונת-זיון. הוצאת הספר השלישי של כהן, החודש, בהוצאת המיפלגה, היתה אף היא הפגנה של אמון. אולם המיבחן האמיתי יבוא לגבי הספר הרביעי, המכיל את חומר-הנפץ. אם תוציאו מפ"ם בשכונות הקרובים, עוד בתקופת-הבחירות, יהיה זה לא רק מיפגן של אומץ-לב, אלא גם הכרזת-מלחמה על תכני מנגנון-החושך.

פסל פולני. במקום נורא כזה - רק מוטיב פשוט וחסר-הצטעצעות. הציע עמוס קינן, כאשר השתתף ב-1959 בתחרות מטעם ממשלת פולין לעיצוב מצבה להנצחת חללי אושוויץ. זהו פסל הגרניט שלו: קורבן צלוב על צלב-קריס.

הקרוב לגמאל עבד-אל-נאצר, כתב, כי "לעולם לא תסכים רע"ם (הרפובליקה הערבית המאוחדת) - שמה של מצריים ב-1959, בתקופת איחודה עם סוריה) לשלום עם ישראל". רק מעטים שמו לב לידיעת העיתונות היומית למחרת היום, שמסרה את הנוסח האמיתי של הדברים. אל אהרם אמר משוה שונה לגמרי: "לעולם לא תסכים רע"ם לשלום מוכתב עם ישראל".

עליידי השמטת מילה אחת, שהיא הקובעת במישפט. זייף קול ישראל את הידיעה מעיקרה.

אנשים

● על מיקרה משעשע שאירע לו לפני כמה שנים סיפר השבוע בכנסת ח"כ אהרונות-העבודה נחום ניר, המועמד להיות יו"ר הכנסת. הוא סיפר: "לפני כמה שנים סיטתי פקיד מפני שקיבל שוחד. העברתי אותו לכית המישפט המחוזי והוא זיכה את הנאשם, לא מפני שחשב שלא עבר עבירה. השופט כתב בפירושו כי הוא בטוח כי הנאשם אינו חף מששע. זה היה ב-1953 החוק כעניין השוחד יצא ב-5 במאדם. היה לשופט ספק אם קבלת השוחד היתה לפני ה-5 במאדם, או לאחריו. בגלל ספק זה זיכה את הנאשם. אחרי חודשיים נודע לי שהפקיד מצא לו מקום יפה מאוד: במישר-הקיצוב של דוב יוסף".

המישפטי לממשלת ישראל - לא ביקש אפילו לקבוע מועד לבירור המישפט. הארכיון הסודי. אי-אפשר היה לעצור אדם כמו אהרון כהן ללא החלטה בדרג הגבוה ביותר - אישור מטעם דויד בן-גוריון עצמו. מדוע נעשה צעד זה, בלוויית הפירסומת הרעשנית המתוכננת, אם לא היתה כוונה להביא את כהן מייד לדין?

ידידיו של כהן העלו בשעתו שתי גירסות אפשריות:
● שכל הפעולה יזומה כדי להחרים את הארכיון הפרטי היחיד-במינו של כהן, שמאות מיסמכיו מוכיחים שחור על גבי לבן כי דויד בן-גוריון חיבל במויד בעשרות ניסיונות ערביים למצוא הסדר-שלום עם ההנהגה העברית.
● שיוזמי הפעולה ביקשו למנוע בכוח את פירסום סיפור הרביעי של כהן, ישראל והערבים. ספר שבו הוא מוכיח על פי המיסמכים שכידו, כי היו עשרות אפשרויות לשלום בין הציונות והתועה הלאומית הערבית, אשר הושמו לאל על-ידי בן-גוריון וחבריו. בהשפעת האנגלים.

גם מבחינה זו לא הצליחה הפעולה. כהן סיים את כתיבת הספר הזה במעצר, והצליח לקחת עימו את כתב-היד בשעה ששוחרר. חומר-נפץ. השקט הפוליטי והמישפטי שהשתרר מסביב לפרשה יכול להתפרש רק כחשש מצד מפא"י מפני התגלות האמת. אולם לכל מסעי-השתקה ררושים שני צדדים. אי-אפשר

עצות מיקצועיות

מפני תוכנית הסאטירה שלושה בסירה אחת ששודרה בקול ישראל, אנשי הצוות התבקשו לתת עצות טובות למתחילים במיקצועות שונים: **יצחק שמעוני**: איזה עצות הייתם נותנים לרופא מתחיל?
רן בן-אמוץ: אל תחתוך כל דבר שנראה לך מיותר.
אמנון אחינעמי: אל תיפול עם המפילות.
● **יצחק שמעוני**: עצות לעולה מתחיל?
רות בונדי: לא קולטים אותך בגלל הפרעות באטמוספירה.
רן בן-אמוץ: נרדף בואך. תבוא מחר.

העם

סיזם של לילה
יתכן כי כניסו-יילילה חלם הויד בן-גוריון לעיתים על התגשמות האפשרות הבלתי-אפשרית: ששלושה אנפים בכנסת - השמאל, הימין והדתיים - יעשו יד אחת נגד מפא"י. בהתעוררו מסיוטים אלה, יכול היה להיאנח ברגש של הקלה, כי הדבר לא נתקבל על הרעת. השינאה בין שלושת האנפים מנעה תמיד כל התחברות. כך ניתנה לבן-גוריון עמדת-מפתח יחידה במינה בעולם: יש לו תמיד המיבחר בין שלוש קואליציות, דבר המאפשר לו להוריד את מחיר שותפיו עד לאפס. בארץ אין אופוזיציה, אלא רק מועמדים לקואליציה, שלא הצליחו להיכנס אליה.

עניין של אומץ-לב. החודש היה נדמה כי הבלתי-אפשרי הוא אפשרי. העילה היתה צדדית: בחירת יושב-ראש לכנסת. בראשו של עסקן ימני צץ רעיון גאוני: אם יציע הימין יושב-ראש מן האגף-השמאלי, כמו נחום ניר, יתחברו באופן אוטומטי 28 קולות הימין עם 24 קולות השמאל. די יהיה בתשעה קולות נוספים, מן המחנה הרתי, כדי להכות את מפא"י שוק על ירך, וליצור בפעם הראשונה קואליציה לאומית מקיר-אליקר נגד מפא"י.

מפא"י הכירה רק במאוחר בסכנה המתגבשת. היא התקשה רווקא להקל על איביה, בהציגה את מועמדותו של ברל לוקר, עסקן קשיש הראוי לפנסיה. הדבר נראה לכל הסיעות כעלבון. מאחר שכולן היו בריעה שקשה למצוא מועמד פחות מתאים, אפילו בשורות מפא"י עצמה. מפא"י יכולה עוד להיחלץ מתבוסה על-ידי טכסים ברגע האחרון, כגון הצגת מועמדות של חבר סיעה אחרת מטעם מפא"י עצמה, או בחירת מועמד מפא"י שיצליח לשכור את איחוד האנפים. אולם אפילו תצליח בכך, ייכנס שבוע זה להיסטוריה המיפלגית בשל עובדה זו: בפעם הראשונה הוכח כי אומנם אפשר להנחיל תבוסה למפא"י, אם שאר הסיעות ימצאו בליבן די אומץ, כדי לעמוד בפני זעמו של דויד בן-גוריון.

פרשת כהן

מרגל בינלאומי! לחשו אנשי מנגנון-החושך של הש"ב לפני ארבעה חודשים. ראש רשת ריגול של מעצמה זרה! פשטה השמועה המכוונת, מיפלגות הודעו, עיתונים רגשו, הממונה על שירותי-הביטחון עצמו הודיע פומבית כי יש בידו כל ההוכחות, וכי מעולם עוד לא זוכה מרגל אשר נתגלה על-ידי שירותי הביטחון.

במרכז הסערה עמד אהרון כהן, חבר מרכז מפ"ם ואיש שער-העמקים, המומחה מס' 1 של ישראל לענייני ערב. אנשי מנגנון-החושך התכוונו להחזיקו במעצר לתקופה ארוכה, נדהמו כאשר ציווה השופט לשחררו בערבות בגלל מחלת-ליבו. אולם גם לאחר מכן לא נרגעו המאשימים. הם הכטיחו כי מישפטו של כהן יגלה למדינה פרטים מועזים על פרשת-ריגול הסרת-תקדים, בדרג גבוה ביותר, לטובת מעצמה-זרה ששמה לא פורסם, אך כל ילד ברחוב ידע את שמה.

מאו עברו ארבעה חודשים - ודומיה מוזרה ירדה על פרשת הריגול המסעירה. רק השבוע, באיחור של 15 שבועות - הוגש לבסוף לבית-המישפט כתב-אישום - מעשה פורמלי, שאינו מחייב לשום פעולה. המאשים - היועץ

* ואכן, ד"ר נחום ניר-ראמלכס נבחר מיר הכנסת, אחרי שתמכה בו קואליציה רחבה, המכונה בתולדות הכנסת בשם קואליציית ניר.